

1921 оной
декабрийн
21-нээ гарам

БҮРЯД ҮНЭН

Бүгдэд аридай газет

Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулаа!

1993
АВГУСТ
6
Зувий буу (хонин)
Барын 19
ПЯТНИЦА
Гарагай 6
147 (18761)
газетын сэн:
захилал — 2 тух.
Хэлсээт сэн.

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

БҮРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ХҮГЖЭЛТЫН ГОЛ ХАРАА ШЭГЛЭЛНҮҮД» ГЭНЭН ЭРДЭМЭЙ-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИ ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол
Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол
Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

Л. В. Потапов — Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол
В. В. Саржан — Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол
Эмхидхэлэй комитетэй гэршүүд:

Ю. Ф. Ефремов — Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол
М. И. Семенов — Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол
Л. Д. Турбянов — Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

В. Ц. Найдаков — Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол
В. Е. Видулов — Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол
М. Л. Алексеев — Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол
Улаан-Удэ, 1993 оной июлинь 26.

ферицидэ хабаагдашадые тодорхойхыень эмхидхэлэй комитетэдэ дурдахха.
4. Республиканска эрдэм-практическа конференци хүдэлмэрлэ хабаадаха, үнгэргэхэ асуудалнууаар августын 10 болотор дурдахала оруулхыень Россин АН-ай СО-гой Буряадай Эрдэмэй түбтэ (В. Ц. Найдаков), Буряад Республикын Экономикын талаар гүрэнэй комитетэдэ (А. С. Иванов), «Бурятинвест» гэжэ республиканска түбтэ (Н. Т. Павлов), Буряад Республикын Экологикын асуудалнуудай талаар гүрэнэй комитетэдэ (В. Е. Видулов), Архитектурын болон город барилгын талаар гүрэнэй комитетэдэ (Б. Г. Бараников), республикын Хүдөө ажахын министрствэдэ (Н. Н. Найдаков), Буряад Республикын худалдаа наймаанай-промышленна палатада (Г. М. Бербидаев) даалгаша.

ИТАР-ТАСС-ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛ

РОССИН ПРЕЗИДЕНТ — ОРЛОВСКО ОБЛАСТЬДО
ОРЕЛ, Россин Федерациин Президент Борис Ельцин нэгэ үдэрөөр Орловско областидэ эрээ. Курск дүхрэнгэхи тулалдаанай 50 жэлэй ойдо, Орел хотые суоелзэгдэ зорюулагданан баярай суглаан Орловско областидэ болобо. Сугларашадай урда Борис Ельцин үгэ хэлэхэдэ, агуухэ ба алдарта тулалдаанай ойн найнээрөөр дайнай ветерануудые үнэн зүрхэнөө халуунаар амаршалан байгаа.

Орловско-Курска тулалдаан хадаа манай оройной түүхэдэ оноо нуури ээлзэ гэжэ Россин Федерациин Президент тэмдэглэ. Имагай энда совет-германийн үргэн эхэ бүхэ фронт дээр манай сэрэгүүдэй амжалтата довтолгоод эхн таблаһан гэжэ гүрэнэй толгойлогшо тэмдэглэ. Энэ тулалдаанай хүүлээр фашист бүлэгүл бутаран халажа захалһан байгаа. Тингэжэ стратегическэ үүсхэл эдэхи Улаан Арминин талада эсэслэн орооһон. «Олон тоото аха дүүгэй хүүрнүүдтэ Эсэгэ орооноо хамгаалгын Агуухэ дайнай сэрэгшэд мүнхын ноироор нойрсоно, — гэжэ Борис Ельцин хэлээ. — Агуухэ байлдаанай баатарнуудта, дайнда унаһан бүхэ хүнүүдтэ үбдэг дээрэ нүгэлэнэбди, тэдэни дурасхаалые ёһолон хүндэлнэбди».

Һүүлэй үедэ хуули гаргалгын ба гүйсэхдэхэ засаг захиргаануудай хоорондо хөмрөө зуршилдэгтэй болоһониниш уршаг түбэтэй, эхэ хойшолонтой байна гэжэ Президент тэмдэглэ. Энэ тэмцэл булганда хашартай болоо ёһотой гэжэ ойлгонобди. Иймэ бадалдаа хубилан шондхэлгэ үргэлжлүүлхэ гэшшэ гол зорилгоной болоо гэжэ тэрэ хэлээ. Саашадаа Верховно Соедэй тухай асуудалда харюусахдаа эхлээ. Гүрэнөө үлөөхын, һабаран хуульхонын аша туһада Россин Федерациин Верховно Соедэй политикна хэлбэршүгэй бата байха юм гэжэ тэрэ уулзалгада хабаагдашадые мөрөө зүришлэдөөнүүд ба

Хөбдөхон зөөһөө Данзин Дамбиевич Соболев хүтэлбэрилдэ юм. Олон жэлдэ сугта ажаллажа тогтонжорһон энэ коллектив урдаа байһан зорилго тусуубо, жэншэдгүй дүүргэһэн сохом. Данзан Дамбиевичэй зөөһөө Шэбэртүн хужаагы мүнөө үедэ сабшажа байна. Гомбо Сандынович Норбоевой хүтэлбэрилдэ гурбадахн зөөһөө үбнэ прессээр багсална. Багсалһан үбнэниниш сэхэ фермэдэ зөөдгөнэ. Заримыень складта оруулжа, үбдөө үбнэс худалдажа гү, али хэрэгтэй юмээр андалдаха ушар гараха бшуу. Даб дээрэ һуриһууд яһала бодожо байна. Уграсаһн гэшгүй һайн.

Б. ЦЫРЕНЦАНОВ, дайнай ба ажалай ветеран. Бэһүүрэй аймаг.

Шалсаана, Буха ноён баабайнуудтаа мүргэе!

Байгша оной августын 8-да Хэжэнгын аймаг Шалсаана буурал баабайе тахилга үнгэргэгдэхэ. Буха ноён баабайда мургал Түнхэнэй аймаг Лёниин нэрэмжэтэ колхозой Тооро тосхон шадар августын 16-да болохо.

Эдэ тахилга үнгэргэхэдэ эдэе хоол, хонидые худалдажа абаха гэшшэ гайтай болоһоной. Тахилга мүргэлнүүдтэ ошохо гү, али оролсохо дуратай хүнүүдтэ мүнүн суглуулагдаха ёһотой гэжэ эмхидхэлэй комитет шиндхэбэ. Тинимээшэ республикын холын нутагуудта ажануугшад, ажаллашад мүнэг суглуулаады, өөһэдүнгөө аймагуудһаа тусхай түлөөлэгшэдые эльгэжэ, сугларһан мүнэгээ эмхидхэлэй комитетэдэ дамжуулжа болоно. Энэинээ гадна, мүнэг үргэһэн айл бүхэнэй угыс, нэрэ обогые, хэды хүн бэ гэжэ заатагүй бэшэхэ хэрэгтэй.

Мүргэлнүүдэй эхилхэнэ хэдэн хоног урид түлөөлэгшэдэй эрээ һаа, зохиосотой. Инимэ хаягаар хандахаданай болоно:

Улаан-Удэ, Каландаришвиллин үйлсэ, 23, 63-дахн таһаг. Телефон: 2-34-05.

Эмхидхэлэй комитет.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ

2-дохн июурта. Хойто зүгэй арадуудай ажануудай найжаруулаха, К. Жамьянов: Оро олоор үсхэбэрлэхэ арга бин». Хангалта ямар бэ? Р. Доржиев: «Эмшэлэлгын аша урьсые дээшлүүлхэ...»
3-дахн июурта. «Эрдэмтэ хубуудайнай харилсаан» — тусхай хуудан. Профессор Цыбен Жамьяновдо профессорнууд Гомбожаа Цыбинов: Базар Бардин хоерой бэшэһэн 7 бэшэ олоной ноһорто толилогдобо.
4-дахн июурта. Ц. Цырендоржиев: «Унаха газараа мэддэг хаа...» — шэнэ туужын үргэлжлэл. Лхтэ. Спорт.

Тэжээл бэлэдхэлгэ—харюусалгатай хаһа

ЭРШЭЭ ШАНГАДХАААР...

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол
Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол
Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

Г. РИНЧИНО, хуудөө бэшгэшэ.

Лх. БАТОЖАБА

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумэй Тогтоол

СОМООНУД ЖЭРЫН БОДОНО

«Һүүдэрэ бариха үе болоод байна» гэжэ июль һарын тэн багыс хуудөө нотатга ажануудар зон урдан хэлсэдэг бэлэй. Тэрэньшэ зүб ааб даа.

Эгээл энэ үедэ нооһо хайшалагша дүүргэнхэй, зунай тэнгэрин саг ерөө гэхэдэ, малаа үржүүлхэ, үбнэ хулһаа хурлаха, үнээдэ үдэр хүнүүгэй адуулжа, һу ехээр хааха, малтайгаа байра үблэжэлдэ бэлдэхэ гэхэ мэтэ хэхэ ёһотой шухала ажал барагдаха бэш даа.

Унаһан малтайгаа абаха сүлөөгүй үбнэ тэжээлгэ бэлэдхэлгэ даа, үблэжэлдэ булгадаа ядагдаханай дамжаггүй.

Зунай найхан сагта тоонто нутагаараа айлшалажа ябаха үедөө Бэһүүрэй совхозой профсоюзай комитетэй түрүүлэгшэ С. Ц. Гылыковыс ажахыгаа ажал хэрэг Республикынай Дээдын

тухай хөөржэ үгэхыень гуйгаа бэлэй.
— Ажахыннай мүнүнэһангай талаар арагүй орёо хүшэр байдалда ороод байна даа. Мүнөө үедэ олоо оруулха юумэнай гансал һүн болоод байна. Малшалаһн яһала ороолдоо, хүдэлнэ гэхэдэ, июль һараһаа сүүдхэдэ 1000-һаа дээш килограмм һүн тушаагдана, — гэжэ Сергей Цыдынович хөөрөөг үргэлжлүүлнэ. Нооһон хайшалагданхай, хадалагданхай, тушааха гэхэдэ, хүсэд тогтоомол сэнгыншэ үшөө мэдэгдэнгүй.

600—700 түхэргөөр абаха ха гэлсэнэ. Мүнөө сагай байдалаар энимэй одоол ахир бага сэн гэшшэ бээ. 1 литр жэмжэй шүүһе холһонһаа 1500-гаар худалдажа байна ха юм.

Республикынай Дээдын

Таряа сабишаламтай нёдондо жэлхэйһнэ жэшээгүй найнаар ургажа байна. Дабаата нутагай таряаланда таршаа довтолжо эхилээ. Эдэгтэй дары тэмсэл хэнэ нэгэ бага тогтообо хэбэртэй.

Назар Яковлевич Петровой зөөһо Дабаатын ногоо сабшажа, яһала олон һури бодхоого, Энэ зөөһөө даагшын гурбан хубуудыншэ Баяр Содномов, Цыбин Ринчинов, Юрий Урулов болон бусад бэрхэ, мэргэжэлшадбаритай механизаторнууд ажаллана.

Республикынай Дээдын

Удэрэй үзэгдэлнүүд

БОГ ДЭЭРЭНЭЭ... ТҮҮНЭ

Минни «Буряад үнэндэ» эльгэһон бэшгүүдэйини олонхын «Удэрэй үзэгдэлнүүд» гэлһн тусхай гаршар дорго гарана гэжэ һайнай ажалладаг болоһонхой. Энэһон минни бэшгэ-баһал нимэ гаршата тархаха хаш гэжэ һанаһон...

Хотын дэлгүүр дээрэ худалдагдааг эд баран магэзинуудайһаа хүнгэн юм гэжэ дуулаа, тэндөө энэ хүнгэн, таатай эхид гутал абаха гэжэ тинээ зориобот. Үдһн һүүлээр шатама наран дорго хүнүүд юу худалданагүй даа. Ёһотойгоор лэ баяжажа байһан хүнүүд эндэ һууна, мүн юумэ худалдажа абана гэжэ ойлгоо һэм. Хүнүүдээр түлхисэлдэжэ байгаада, алаабхинууд хоорондоо урбараа, өршүүлэй, эхнэрүүдэй, хашхарадаһыне дуулаагданхай. Наһатай болохоодо һоноушархадаг, жохоордо болоо ха. Тэндэ сугларһан хүнүүдэй хажуудань эрхэдхэһн, хоер эршүүл түмэр тэргээр дүүрэн арубз, помидор түлхихэй, «Нолос» гостиница тээшэ шэглүүлжэ ябаба. Хажуугаарнь тойроод наһатай үбгэд, хүшлэд, үхнүүд гүйлгэжэ, тэргэ дээрэ байһан арубз помидор саб шүүрээд үгы болоһохо юм. Харин тэргэ түлхихон эршүүл «харгы гаргагты» гэхэнэ бэшэ юмэ хэлэнгүй, урагшаа зүдхэнөөрөөл зүдхэнэ.

Нэгэ томо арубзта хүртэһон хүшөөдэ дүтэлжэ, энэ юун боложо байнаб гээд һонирхообот.

— Энэ арубз, помидорыс, мүн ондоошыс овоц, жэмсүүдыс дэлгүүрэй хүдэлмэрлэгшэд шанарынш мүүдахаа һанаа гээд лэ бог шоройн гартга абаһажа, үдэр бүри абаһажа, энэһон мэдэхэ болоһон үхнүүд, бага пенсн абадаг бөгөөд, хүшлэд тэрэ бог һахад байдаг болоһонхой. Би аша басагантайгаа эндэһон холо бэшхэнэ ажануудагһи. Тэрэнэймин эхэй һаа бараһан, абань басагаһа намда орхөөд, ондоо һамга абаһан юм. Теэд мүнөөнэй залуушуул найнаар хубсалха, эднүүд дуратайл ааб даа. Минни 7 миһанг түхэргэ пенсн хаана, юунд хүрэхэ һэм. Эндэ ержэ, бог дээрэ гаргаханаһн урид арубз, сливэ, помидор, мутыс абажа, ашаа хужаруулашад. Бэшэ арагүй хадаа яахашы? — гэжэ, тэрэ һанаа алада һэн.

Удабашегүй хараһаар байһан, тэрэ хоер эршүүлһнэ хөөһон тэргэ түлхихэй «Нолос» хашаа соһоһо гаржа эрбэб. Би тэдэһэртэ дүтэлжэ: — Юундэ таанад амаршыгүй арубз, помидор хална гэшшэбта? Мүнэгэ багатай зондо миннээр хүнгэн сэнгээршэһнэ һаань худалдахаа аанабта? — гэбэб. — Һэ, юугэ хэлһэн хүгшөөдэй гэшшэбта? Нэгэ багаар.

УРАГ ДЭЭРЭ: ахалаһа адууһан Н. Цыдынов, Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

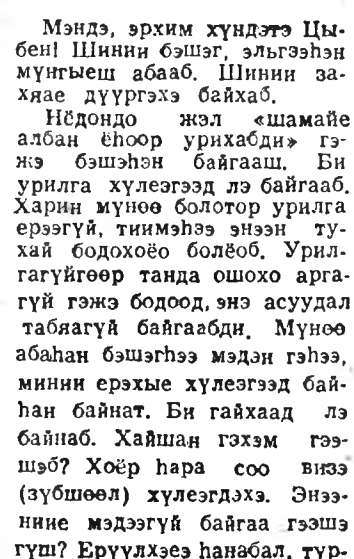
нез
даггүй
хэлээ
А. 1р

Профессор Ц. Жамцаранодо 1928 ондо эльгээгдэсэн бэшгүүд

хото зөөжэ, тэндэхи университетэй профессорээр абтаан юм.

Базар Барадин Буруучимне 1923 онноо хойшо толгойлож байгаа, Хажуугаарни арадай гэгээрэлэй наркомоор хэдэн жылда ажаллаа.

Хэблэлдэ бэлдэһэн долоон бэшэг Монгол гүрэнэй түүхын түб архивта хадагалагдай байдаг. Ни эрдэ-шижээлэзлэгийн ажаллаар Монголддо ошоходоо, тус архивта орж, баримта бэшгүүдэе үзэһэн хүмбн. Харин эдэ бэшгүүдэе буулгажа бэшэд, Монголой түүхэ-этнограф Д. Бадамням наашань элгээрэ, Эдэ бэшгүүд тухай, Базар Барадинда хабаатай ондооше материалууд тухай энэ онни зургаадугаар нарада Улаан-Удэд болоһон Б. Барадинэй тухайн 115 жэлэй ойдо зориулагдаһан эрдэмтэдэй хуралдаан дээрэ Монголой Эрдэмэй академин хэлэ бэшгэһэн ба удха зохиолой хүрээлэнэй хүтэбэлэрлэлш Д. Ендон баһа дурдан хөөрөжэ үгэһэн байна.

гэнээр уригтаа явгээ. Тур-
шадгай үзэе, хэрхэе кумын ой-
гүүзгүй далай, сөрхөөрхүү.

Таанаа анхдагчид 1000
рубль түргэнээр аюулгүй, Би-
дэ үүн аюулаа хэмдэй.

Цинбиго хаяхан Орхүү хо-
то зовжээ ошобо. Тэндхич
университетдэй монгол хэлэ-
нэй ба соёлой кафедрын про-
фессоры түшээл ээлзэе.

Хэрээс С. Ф. хамганагшаа
ерий, анхдагчид арзиглаанаа
бэшэ автомобильдаа хуугадай
ошобо бахаа? »

Буддын соёлой институт
багсдуулаа, Науцзуудай
академичин дэргэдэ, засаа-
хиргаанай тогтоолор багта-
лдагдэ. Тусхайлаа, май на-
рада танда — Монгол орон
руу Буряадай залушууш, у-
гд тулзэ залуу багшанаа

монгол хэлэнд нуруулагч
онохон, Тэдгээр эрэгдэ хуа
тунд, байра байдал ололсогч
хэлэ үзэжэ ахилхэдэ, ту
һаламга үзүүлэх байһанда
найданаб.)
Сайн сайхнинэ хүсэнэб.
Шинин Базар.
Намын-гунда-минин бая
мэндэ.)

Тайлбар:

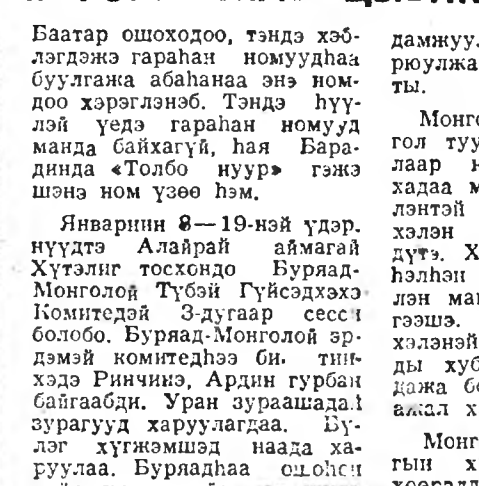
- 1) «Монгол туургатанай ама
зохолой дэмжэ» гэжэ ном
хэблэхэ хэрэгтэ оруулаха мүн
гэн тухай хэлэгдэнэ.
- 2) С. Ф. — Сергей Федоро
вич Ойленбург.
- 3) Унэхөөрөө Буддын соёл
лой институт (Институт буд
дийской культуры) СССР-э
Наука-ууд акадминин дээр
гээд байгуулагданан юм

Улаанбаатрын байнгүй, үгүйсгэгч дэглэн байна.

4) Буриад-Монголой ресспубликаһаа нилээд олон заруу багшаанар хуушан монгол хэлэ үзэхээ ошонон юм. Тэдэнэр Улаан-Баатар хүрөөд, худөө гаража, хэлэнһаа соо хэлэ үзэһэн байдаг. Улаанбаатар ошор манай Буриад-Монголһоо ошонон олохон багшаанар Монголоһоо хургуулинуудтаа ном заадаг бэлэй. Буриад Эрдэнэ Бату-хан Монгол ороной гэгээрэһэй министрээр 1925—1926 онуудта ажаллаһан юм.

5) Иямын-гун—гэрэ уеһын монгол сэхээтэй түрүү хүн. Эрдэмтэ. Монголой эрдэмдэй хүрээлэһэй түрүүлэгшээр удаан ажаллаа.

Боржонова танай руу ошохонь. Буручкомой ба Эрхүү-

лан эльгээбэ, Бахайрыт. Хүдсэг-гүй уугсаатанай, монгол-грагатай соёлтой тэгээдэн хамтаралга монгол бөшгэй хэнигтай холбоотой. Энэ халха аялганд тон халха хэлэнд үндэ-хуушан монгол ху-ниг бөшгэй хэзэн Тингэбөшье бөшгэй дүрийд зарим ху-нигтаатан оруулал-огдэнэ. Энэ талаар олоой эрдэм-шүнэл-үрэлэстэй халсхэ-хуушан бөшгөй ху-нигтаатан оруулал-огдэнэ.

бэшгүйнэгтээ хэлэ хэл- дл, хохисотой. Зарим р найжаруулха гэжээ оод, болохотой. Эхэ лта болохо ёнуогүй".	гэй у рай ф
шашлан үлдэгтэ Гом-	192
Цыбинов.	Ам.
барг:	бен.
омбомаб Цыбиновэй н «Монгол хэлэнэ тэн» хуушан монгол ээхээ, бүрэлдүүлэ наа хурган байна мүүнөө үелэ хэб- гаргабал ямарш айтаб даа.	Ги байха рйн мэй н дээр Мун та байха галов шинш гье
омбомаб Цыбинов н Монголой автоном дэс олбынха голд.	

18 оной юлиын 3-
дир сайн, хүндэтэ Цы-
мүүнө Танайда ошоод
наналтай байгаа, ха-
буурлаа. Монголын эрдэ-
мнээтэ ажалалдаа үгү
нээд намайэ танагуй.
Хүгьешини бэшгэтэй хам-
гишшини Акурта! хабар
цаа барюулаа нэмди, За-
хтайшан! намда барюул-
наа 500 байна. Энэ мүн-
хайшан хэхэбин? Түр-

harhaa албанай хэрэгээр,
монгол хэлэ ба соёл үзэхээр
шоохонь. Оюутанда зааха но-
мууды бэдэрж олоод асар-
ца даабартай. Би тэрэндэ
хоёр-гурбан номууды нэр-
лэбэб. Урдань намда тунал-
дандал адляар Боржоновада
номууды бэлээн абахадань.

Та туһалжа үзүт. Тэр
Улаан-Баатарта шэнэ хүн
тинмэнэ тэндэ хэблэгдэн га-
раһан номууд тухай мэдэх
гүй байна.

Би Дээдэ-Үдэһөө Танд
бэшэг ябуулаа бэлэйб. Аба
һэн гүт?

Сайн сайхание, элүүр эн

хые хүсэн, амаршалан үл
дэгшэ Г. Цыбиков,
Р. Минин ажал тухай Бор-
жонова Танда хөөрөжэ үгэ-
хэ.

Тайлбари:
1) А. Н. Боржонова тэрэ
үедэ эрдэм шинжэлгын ажал
хэдэг, багшалдаг, мэдээлжэ
сэхээтэн байһан юм.

гэнээр дуулга, барика бай-
ганых аягүй гэсэнь.
Августын 15 болотор гэр-
ээ ошожо амархамни, урда
гээнь Агинсдаа зарлагдаха
Бурнад-Монголой Түбэй Гүй-
сэдхэхэ Комитедэй сессидэ
баадаахэ.
Амжалта хүсэ! Шинни
Базар.
С. Ф. Ленинградха гара-
ни наашаа эрхэ ханагтай.
Харин би этгэнхэйд, эрх-
нэ шадлахгүй бэш аал да,
академигүүдэй хунгалтаһаа

Гомбо Ринчингээр² дам жуулаа, телеграфна мэдээ аюулыгш: хүүхүүлс 500 рубли хайшань хэхэзбиг? Хэд дэ үгэхэзбиг? Аюрта гу, али шинии гэрэхиндэ, али нам дэа үлэхэ юм гу? Энэшин юун мүнэн гэршэб? Магала шинии бэшэн зүжэг табигд хада гу? Бэшэ хадаа. «Ехэ абжаа удаган» гэжэ минни зүжэг табигдахаяа байна гэжэ нэн мэдээсэл «Ургөөгэй со

ниндэ уншаа бэлэй. Табиаа-
наань, тэрнэний зохиогоо ха-
даа өөрчлөгөө эрхэ тухай на-
нуулах.

Базар.

Тайлбар:

1) Аюу-Ц. Жамцаран-
гой түрэлэй, дүүгн хүүүүн.

2) Гомбо Ринчинэ хадаа
Буряад-Монголой эрдэмтэй ко-
митеттэ ажалалдаг байгааг
хэлэ бэшгэй эрдэмтэ. Тэр
Монгол руу албаний хэрэгээр
ошолон байна.

маар оролдолго гарганагуүй,
үнэнийн мэхэ гохо гаргалга
гэжэ тоолонон. Энэ тэнгэр
бэш, —

Москвада энэ үбл уулаа-
халаа, Элжэн-Дорни минни
баналын дэмжэ, Сэхьмэн хэ-
хэхэдэ, Монгол орондо энэ
асуудалын ойлогхогүй, бэш-
гэй хэлын хайжаруулаха та-
лаар асуудалын гарахагүй
гэжэ тэршн хэлээшэ зүб-
тэй хаа. Тингээшэ наа, ху-
билалта хэрэтэй.

Хэрбэ хубилалта хэхэ
гэхээшэй энгэй бүлгэм бай-
гуулаад, бэшгэй хэлэндэ ху-
билалта хэхэ ажал эхилэ,
наана, юун гэжэ наана бай-
гуу? Бүрүү номнол гаргама
бэлгэц гэжэ намай, минни
таал баригдалын харахах
гүш? Һайн байхан «бүрүү

ноимолд» байжа болохо, Авакумайхнаа дутуугүй. Миний ханахдаа, хубилалта хуучин гэжн бэлгэм амжитнаа ахаллаха ёһотой муһонго бэһэмжэ ехэр үндэһэн хуучингүй гэртэй, үндэһэн бүүр дээрэ хубилалта оруулж шухала. Халха-Монголой хэлэйн үндэһэн дээрэ зохиһотой бэһэмжэ хэлэ би болгох хэрэгтэй.

Бүүрү ноимол, дэмэ юумэ гаргагн гэжэ маймай бүхараа. Аймагтай, хүрөөтэй юумэ гаргангүйб. Бэһэмжэ хэлэндэ хубилалта оруулж зорилготой бүлгэм байгуулхыэ зүбшөөгөн даа.

Энээн тухай Гомбогто хөөрөөлд, тингээд ханамжал намда дуулга. Гуйнааб.

Р. Хариу угыһынөө үр

хайсахан бодож үзэ. Хэрэв бээ буруушаагаа нааш, энэ асуудалаар шамтай хэрэглэжээ, шиний суухал хүргэжээ болнох. **Б. Б.**

Тайлбар:

1) Халха-монгол хэлэнд үндэш хуури дээрэ бэшгээ бурдал хэлэн байха еһотой гэжэ Варадин тоолно. Энэ талаар тэрэ Ц. Ямцаранон той тайлал нэгтэйл. Харин энэ бэшгэй хэлэндэ халхад ха хубилалта оруулха, тэрэний нэийжаруулха сар ерээ гэжэ Варадинай хэлэлдэгэй. Ц. Ямцаранон буруушаана Ямцаранон хадаа хуушан монгол хэлье хуйлгажа бээ болохугй гэжэ тоолодог байгаа. Энэ бүгдэлэ монгол туураа гата зоний нэгдэмдэл, булган танда ойлогосотой хэлэн гэжэ тэрэ тэмдгэлдэг хэл.

раар бөшгөн зохолнуудыг
абаахди.

Энэл багаар Аюрай бээ ямар
байха гэснээ. Халзан доктор-
хоо мүүндөөр бөшгэ абаа.
Тэрээн соогоо Аюр бурхан-
аа ябахан алдаа гэнэ бэ-
мүн байна. Зүрхэнй үбшэн хүрөө
мүн байна. баха худьны ха-
баа... Мүнөө тэрэ хүл дээр-
ээ бодоо, заримдаа үзгээ
гагарад болоо. Лынсээр хэ-
лээр, Аюр улаан ябахгүйг
хүлснээр абашоо хаа, хүш-
лэн, яаха байха гэснээ, энэ
гээ гайтай асуудал. Болоой
Шириний хүчнээ хүбүү үр-
гээ абанхай.

нааха гэгнэн гуйлтайгаа
хандахдааг хунагаагуу. М
ноо ерэлгын болзол тааруу
хожом ерэхдэн, туй болзол
хүхэбэй гэв. Энэ ямар «А
тан дэбэр» гэснэб? Монго
лой «Юань-чао-ми-ши» бэш
гуу? Монголчуудын гэгэ г
ах! Жамъян гунай «Юань
чиг»-ийн 10-д хэвнэ. Юань
Бартолынн эхэ бэшг за
тай болоходоо альгэхэб да

Нэгтгэ бэшгэтэ минин н
халд! Жалсан Бодив гух
дуулгын гэвэ бэшг бай
далд! Гэгэ Ахань нанаа
болно гэвэ Бүдэ Бортохо
хэлдэ нэн. Энэ хуе мэдэ

амжалтагтайгаар ажлалаа.

3 «Хэз абжаа удаган» гэж Базар Барадинга бэшээн үзэж, 20-өөд—30-аад онуудт суугда гарахан үзэж, 1703—1704 онуудта Бадан Туракинэй ударидалга дор хоёр буларудууд түүлээлэгшээн. Россин нислэж хоё Петр хаанда ошожо бараалхалха бэлэй. Энэ делегацида залуухан басгагн Абхаз удаган оросоод, тиншэ ошолон тууга гэжэ. Эгнээн тууш уран сох хөөлш, эрлэмтэ Барадин үзэж-зохөөл бэшээн байгаа.

4 «Юань-чао-ми-ши» хада

Би хуушаараа, найн бай-
наб. Ехээр ажалланаб. Бу-

[illegible]

лэнүүд дээрэ гарахан эрлэмэй олохон номуудыг абаба. Зариманхайн тулоо мүнхэ түлөөб, заримынь минхэтэр абааб. 65 пүүд номуудыг Бүрчүномод зэлэхээс. Хуушан номуудыг худалдадаг дэлгүүрхэ баһа номуудыг абааб. Жэшээнь, Рашиад-Диний Шышын «Оролто» худалдаана. Абагдаа «Алтан Ордын түгээр» гэжэ немц хэзүн дээрэ гэгдэнэ. Хуушан «Алтан Ордын» номуын материалнууд г. м. номууд асгаа «Шиннүи». Балдаан хуушан ном наймадагшатуи тиндэ үндэр

уудай академинин хэб-
тушаагаа хаань. Тэрэ
эблэгдэхэдээ болох,
би антропослогёр йог-
огүйб.

ей Федорович? хам-
хамта манда эрхээр
эзэ байна. Удани,
шамда эрхэ тингээд
даа. Дарианаа үү
хүсэлтэй. Ээний тэ
домолгоо, сайгаараа,
т багышаа, хүчрөө
состгоо утгажа абаха
бди. Ионь харын
нлашаа гараха ханаа-
ргөөдэ нэгэ долоон
дха.

ручк
Солос
тэйгэ
шада
даса
байда
дые
наатэ
манда
рхо

Ер
ажал
дуул
Хамт
бэл,
шада
асуу
жэл
акаде

модон шэнэ хүнүүд бийн
тэднээр ялалт эдэлхин
архайд агааллана. Тийбээш
хүмүүнлэгтэй бэрх зог үсөөн
хуудат минн хэбтээх
гүбэд, монгол номуу
сугуулажа асархаа ха
ибид. 2—3 жэл болоод
а номууд нилээн олоо
байна.

Хөх зунай археологийн
тухай тодорхойлоо
ажа шадахагүй байнам
шн экспедици үнгэрээ
хайн гэжээ. Хэр зэрг
гддаха гэжээ, хэр орс
агд. Бодож үз. Ерэх
Агада Наукануудай
эмшин бүлэг археологич

"Абжаа" тухай. Би төр-
нийн Таандалт — монгол-
шуудтай үгэхэд гэгээнээ огто
мартажархгоо. Үнэхээрөө
тиймэ байгаа хааны, хүлсэн
намайе. "Абжаае" хэлбэрч-
дотнай, табиҳадатнай боло-
хо. Хэрэглэхээ нанабалтай,
пама байһан экземплярара
нэгэ багахан худалдат оруу-
лта шухала. Этигалшан хү-
ноор гу, али элэшэн сайдай
газараар дамжуулан, Танда

байхаш, Дуулгаарйл даа,
Намда шиний 100 рубль
байна, үнэмшлэг саархайтай
Элгээхэмн гү? Үшөө 12
рубль үлөө, хайшан хэхэ
биб?

Һайн хайхнине хүсэнэ
Энх амгалан байгыш,
Наага бү боло, Хараалда ор
ж байна хаш!—энэ нэгэ т
лаар хайн: «Оршолонойн н
гэлые хийдүүлэх», Энэ ям
ныс гүрэн, үшээтэбээ өм

5) «Хараалда орожо байн хаш» гэжэ Ямарицанодо Бариин хандана. Хорел одоо һүүл багта «зүүнтэн» ба «баруунтан» болоод, Монгол орондо тэмсэһэн тэмсэл тухай хэлэгдэнэ. Засагаа гартаа абһан «зүүнтэн» нүгэ талын түдөлгөһшэдые шангаар шүүмжэлжэ, намжаа

дугаалахалда зэвсгөө
борлогчид тэрэмжин
хөшөө жэл бүри
Зарим жэлүүдэд тэр
орой намар болотод
да хүдэлдэг нэн, тэр
өөрөөнөө түрэнж
торлогчид, комб
хүдэлж, тулалха т
гүй байхад баа. Тэр
гаа Шэнь-Бэрэн зөв
гүй. Эндэ эсэгнэ,
лэнгэ жэлүүнэ.
ажаадада бага
нэ түрэлдэггүй хаа
нээтэрээр хүдэлж
нэн. Тэдэ 20 бүр
заводто хүдэлж, т
лон цөхтээ, дура
тэяа яаж хахсаха
түхэй тэрэннээ
«Кубышкитан нэ
шинхэд» бэрнээ нүд
дээдэ байагүйгүй
эзлэхбхэн хэлээ ба

сэнгээр номуудыг абадаг байсан байна. Тиймээсээ тэд дөнгөөр номуудыг үндсээр сэгнэнэ. Бурлад-Монголой эрдэмдэй комитет Европын аравуудай хэлэнүүд дээрээ хэлбэлгэдэйн аялаа олон эрдэм шэнжэлгын номуудтай болхонхыг, Талько-Гринцевичэй ажилнуудыг бадархыг, зарын нэгтгэнтэй хэлсээ хэвэ. Иргэнтэй бэлгэ бэлхээ. Орос ба харь хэлэнүүд дээрэ, ялангуяа монгол, түбэд хэлэнүүд дээрэ гарайлан шэнэ номууд майда хэрэгтэй.

Үүгөө хотонхоо шинин эльгэжын Талько-Гринцевичэй бэлгэ абааг. Таранш номой хэлбэлдэ ороходонь, Буруч ком туһаламжа багхаанаар үзүүлжэ болохо. Хэрбээ

Бидэ нэгэ хүнэ хүснэ, үзэнэ, бэлгэ бэлхээ, хэд буу. Дээдэ-Хүснэ хааюун

Талько
1) Т...
инггар...
Барад...
нан н...
Монгол...
мой са...
тэмдэг...
рэ, хүү...
туу...
мууд...
олон б...
2) С...

хоёрыг Зүүн зүгт
додгь эрдэмтэдэй кел-
(бүлгэмдэ) гэшүүн
о лунгаа. Манай ну-
лтадаа найа Сайна,
Удэ рүү бэлэг ошн,
Удэ мүнхэй эрхэнэз
баар хүрэнэй.

Шинийн Базар:

хоёрыг уелэ Москва, Ле-
дэ хотонундаа Базар
хүнний худалдаа аба-
мууд хадаа Бүрэд-
хэй эрдэмэй түбэй о-
лгонгэй эй табинан гэжэ
тэйлэй. 30-аад оюуд-
оодан монгол хэлэн дэ-
мэдэ дээрэ гарахан но-
монан орондо яһала
долонхон байдаг.

Бергей Федорович Оль-

1928 о. удаан сар **Роснин**
 мундаах академичин эр
 секретарияр ажиллаа.
 Петербургска үншээр-
 ын Жаңмариной, Цы-
 гана, Бурадинай буража
 үездэ С. Ф. Олден-
 бургад зааһан багшын
 Энэ эрдэмтэ академич
 эерэгтэй болонһон юм.
 тай шамжал үездэ сур-
 үүлээш шонжлалд эрдм-
 мугаа. Тэрэнэй ноуууд
 дунда мэдэея болон-
 гарин Олденбург 1928
 Буурад рур, Монгол
 үүднэ элбэ шалтагаанһаа
 о сэржэ шадаагүй.

хэлээрх хэлбэртэй. Энэ бүлэг
 а болонгүй, Юуг гэхэд
 зун зүгтүе шалгалт
 хөөрхөөлөг үгүй, пэнэлт
 д амжаллаа. Өөрчлөх
 жиммие дуулгаа байгаа
 шини ташаан дээвэр
 үнүүд бүхэн. Онгодоот
 н зохиолуудууд Бурч
 175-аар худалдаа абаа
 үнмие үнн хада. Аярта
 ааа бамд. Хоно зүг
 а ошодоо бнш зо
 үнмие абаа талаа
 үлүүдө хэвхэ. Хэлье
 үнмие хэлхээ ша
 үгүй байгаа. Тухайла
 рубль. Зүүр үнэтэй
 байгаа бөлөг, харин
 а мүнэг зөөрн хомор
 ололон хэлхэл, шинни

байган «Абхаз» элгээгээсээ
халин, би өөрчнөхтэйгээсүүл-
гүй үзээд, занаад бусахаа
багтаа, нүүшлэн үйлд дүүр-
гдэж, Төрөө, «Горз» бусдад
хүнд нэрлээд, хайнхны
хүмүүн болгож байсан. Эн-
дэлдээ табихнаа хэсүү дах-
аа.
«Юань-ху-ми-шн» лхөө-
лөхөд буулган бэшээд, Хятад
үзэллэнтэй монгол хэлэнд хэ-
нэн оршуулга үзэбээ. Зарим-
даа оршуулга хэвн Цэн-
дэлд өөрчлөхөөр оршуулжар-
хнаа байн, тиймээс бүр-
члэг юмнүжээд дайралдана,
Тиймдээ хаа, эд оршуул-
га хэрэгтэй. Гомбо болото
«Юань-ху-ми-шн» буулдана,
баа «Алтан дэстэр» үзэн,
Хайнаар ажалнь ябана,
Командировкын болзроо ху-

Хүмүүжилдээ гээз наа, Эрлэмдээ
хүрээлэнхээ холо ошохогтой
Мүнөө урданхайнхаа сүлд
сагшин эхэ болоо.

Найн бай. Гарыешна ша
гаар баринаб
Аниг-анин академик боло
гөжэ дуулааб.

Шинин Базар.
Тайлбарн:

1) Ардин — тэрэ үедэ Б
риад-Монголой республикы
засагай газарта томо тушаа
да яабан ажал яоуугалдн
2) Лаксий Жаабан ХХ зуу
най ахээр Дөрвөз (Тарту
ка) университетэй медицин
скэ факультет дүүргэһэн
шэ мэргэжэлтэй хүн, удаа
жэлнүүдта Агадаа эмшөнэ

Оролон бэлэй. Энээнээс бө
ложо, Жамцарано Монголхо
гаржаа ошого баатай боло
нон юм.

с) «Анип-ани академйк ба
доо» гэжээ хэллэгэнд. Хамт
университетдэ хураан нү
хэр тухайгаа Барадин бэш
нэ.

Ороло үгэ болон
эдэ бэшгүүдэ хэблэл
дэ баялгэшад:

Д. БАДАМНЯН
(Монгол орой),
Ш. ЧИМТЭДОРЖИЕВ
(Буряа Республика),
(Джарун-Хашорой барилд
саида гонорарыень дамжуу
х).

